

Використання праці засуджених неповнолітніх не має на меті отримання прибутку підприємствами виховної колонії, а спрямоване передусім, на здобуття вихованцями навичок праці та спеціальності. Оскільки переважна більшість неповнолітніх потрапляють до місць позбавлення волі, не маючи ніякої професії, вони отримують її у виховних колоніях.

Нова філософія виконання покарань стосовно неповнолітніх передбачає, що нині виховний процес – це органічне поєднання виховної, соціальної і психологічної роботи, яка впливає на духовний і фізичний розвиток засуджених, корегує їхню поведінку з метою досягнення позитивних змін особистості, зниження психотравмуючого впливу умов відбування покарання, допомагає у вирішенні соціальних проблем, сприяє поновленню і розвитку соціально корисних зв'язків, підготовці до життя після звільнення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05 квітня 2001 р. №2341-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
2. Про затвердження Положення про Державну пенітенціарну службу України: Указ Президента України від 6 квітня 2011 року №394 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/2453-17>.
3. Кримінальний-виконавчий кодекс України: Закон України від 07 липня 2001 р. № 2453-XVII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/2453-17>.
4. Про загальну середню освіту: Закон України від 13 травня 1999 р. № 651-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/651-14>
5. Про професійно-технічну освіту: Закон України від 18 травня 1998 р. №103/98-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/103>
6. Кодекс законів про працю України: Закон України від 1 червня 1972 року № 2354-XVII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/2354-17>.
7. Про затвердження Положення про організацію навчально-виробничого процесу у професійно-технічних навчальних закладах: Наказ МОН України від 30 травня 2006 р. № 419 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/419>.
8. Про затвердження Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань: Наказ Державного департаменту України з питань виконання покарань від 25 грудня 2003 р. №275 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/275>.

УДК 343.366

ДОСВІД КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПРОТИДІЇ НЕПОВАЗІ ДО СУДУ В КРАЇНАХ РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ПРАВОВОЇ СІМ'Ї: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Шмарін І.О., аспірант

Інститут права ім. Володимира Сташиса Класичного приватного університету

Статтю присвячено дослідженню досвіду кримінально-правової протидії неповазі до суду в країнах романо-германської правової сім'ї. Досліджені в сфері кримінально-правової протидії неповазі до суду законодавства Бельгії, Голландії (Нідерландів), Іспанії, Федеративної Республіки Німеччини, Франції, Швеції як країн романо-германської правової сім'ї, а також країн-учасниць СНД у відповідній сфері правовідносин. Дослідження даної теми дозволило визначити правову природу неповаги до суду як негативного соціального явища та, використовуючи зарубіжний досвід, сформулювати пропозиції щодо вдосконалення вітчизняного кримінального законодавства в сфері відправлення правосуддя.

Ключові слова: зарубіжний досвід, кримінальна відповідальність, модельне законодавство, неповага до суду.

Шмарин И.А. ОПЫТ УГОЛОВНО-ПРАВОВОГО ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ НЕУВАЖЕНИЮ К СУДУ В СТРАНАХ РОМАНО-ГЕРМАНСКОЙ ПРАВОВОЙ СЕМЬИ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ / Институт права им. Владимира Сташиса Классического частного университета, Украина

Статья посвящена исследованию опыта уголовно-правового противодействия неуважению к суду в странах романо-германской правовой семьи. Исследованы в сфере уголовно-правового противодействия неуважению к суду законодательства Бельгии, Голландии (Нидерландов), Испании, Федеративной Республики Германии, Франции, Швеции как стран романо-германской правовой семьи, в том числе стран-участниц СНГ, в соответствующей сфере правоотношений. Исследование данной темы позволило определить правовую природу неуважения к суду как негативного социального явления и, используя зарубежный опыт, сформулировать предложения по совершенствованию отечественного уголовного законодательства в сфере отправления правосудия.

Ключевые слова: зарубежный опыт, уголовная ответственность, модельное законодательство, неуважение к суду.

Shmarin I.O. THE EXPERIENCE OF CRIMINAL LEGAL COUNTER TO CONTEMPT OF COURT IN COUNTRIES OF ROMANO-GERMANIC LEGAL FAMILY: COMPARATIVE ANALYSIS / Institute of Law after V. Stashisa of Classic Private University, Ukraine

This article analyzes the experience of criminal law combating contempt of court in the countries of Romano-Germanic legal family on the basis of comparative analysis.

The selected theme is actual, because of its research determine the legal nature of contempt of court as a negative social phenomenon in the countries of Romano-Germanic legal family and using foreign experience, to formulate proposals to improve domestic legislation on criminal justice.

The objects of research are public relations related to the liability for crimes that infringe on the established order of administration of justice in the countries of Romano-Germanic law family.

The subject of research is the experience of criminal law combating contempt of court in the countries of Romano-Germanic law family.

The purpose of the article is the research of features of the criminal law combating contempt of court in the countries of Romano-Germanic legal family and determine the prospects of improvement of domestic criminal law in the area of justice.

According to this purpose the following tasks have been formulated:

- to clarify the extent of scientific research of the subject;
- to examine the international experience of criminal law combating against contempt of court in the countries of Romano-Germanic legal family;
- to characterize responsibility for contempt of court as a crime against justice in the countries of Romano-Germanic legal family;
- taking into account the achievements of criminal jurisprudence in the countries of Romano-Germanic legal family to formulate theoretical principles and practical recommendations to further its development, to make proposals for the criminalization of Ukraine in contempt of court as a crime against justice.

A comparative research of international experience in the field of criminal law combating contempt of court in the countries of Romano-Germanic legal family led to the conclusion that in the majority of countries surveyed established criminal penalties for contempt of court in connection with what justified by the need to introduce criminal liability for a wrongful act referred.

Key words: foreign experience, criminal responsibility, model legislation, contempt to court.

Авторитет суду, честь та гідність осіб, які беруть участь у відправленні правосуддя, є важливою умовою реалізації судом своїх функцій. Неповага до суду як форма прояву правового нігілізму негативно позначається на ході процесуальної діяльності, виконання судом своїх завдань з охорони прав та свобод людини і громадянина, власності, громадського порядку та громадської безпеки, а також позбавляє судовий процес виховної функції. Це дає підстави стверджувати, що однією з нагальних потреб в Україні є створення дієвого механізму правового захисту суду від прояву неповаги до нього.

Дослідження позитивного зарубіжного досвіду нормативного врегулювання в сфері відправлення правосуддя є необхідною умовою поступового розвитку та удосконалення вітчизняного кримінального законодавства.

Необхідно зазначити, що в останні десятиріччя простежується гармонізація кримінального законодавства держав континентальної Європи з метою приведення його у відповідність до європейських стандартів на підставі положень загальноєвропейського кримінального законодавства. Одним із проявів такої гармонізації стало прийняття багатьма європейськими державами нових кодифікованих актів у сфері кримінального права. У ці ж роки розпочався процес входження України в європейський правовий простір, більш активними стали міжнародні зв'язки у межах Європи, у т.ч. в інституційній та науковій сферах.

Слід констатувати, що процес зазначеної гармонізації потребує ретельного аналізу стану і перспектив розвитку кримінального законодавства України в сфері захисту правосуддя.

Дослідженню певних аспектів кримінально-правової компаративістики в сфері злочинів проти правосуддя та кримінально-правової протидії неповазі до суду в країнах романо-германської правової сім'ї в різні часи присвятили свої праці Ю.В. Александров, В.Т. Дзюба, О.О. Дудоров, В.Ф. Опришко, В.В. Сташис, В.Я. Тацій, М.І. Хавронюк, Ю.С. Шемчушенко, С.С. Яценко та інші. Однак до цього часу в Україні залишається недостатньо дослідженим досвід кримінально-правової протидії неповазі до суду в країнах романо-германської правової сім'ї, що зумовлює відсутність меж гармонізації законодавства країн континентальної Європи та України.

Предметом наукової статті є порівняльний аналіз досвіду кримінально-правової протидії неповазі до суду в країнах романо-германської правової сім'ї.

Мета наукової статті полягає в дослідженні позитивного досвіду кримінально-правової протидії неповазі до суду в цих країнах на основі порівняльного аналізу з метою подальшого формулювання конкретних пропозицій щодо реформування чинного кримінального законодавства України та, як результат, юридичної практики.

Для досягнення зазначеної мети передбачається вирішити наступні завдання:

- з'ясувати ступінь наукової розробки даної теми;
- дослідити зарубіжний досвід кримінально-правової протидії неповазі до суду в країнах романо-германської правової сім'ї;
- охарактеризувати відповідальність за неповагу до суду як злочин проти правосуддя в країнах романо-германської правової сім'ї;
- з урахуванням досягнень кримінально-правової науки в країнах романо-германської правової сім'ї сформулювати теоретичні положення і практичні рекомендації, спрямовані на подальший розвиток вітчизняного законодавства, внести пропозиції щодо криміналізації в Україні неповаги до суду як злочину проти правосуддя.

Відмова вітчизняної юридичної науки від ідеологізованих схем при науковому усвідомленні правової дійсності супроводжується великим інтересом до правової глобалізації, визначення впливу на кримінальне право України принципів і норм міжнародного права, особливостей інтегративних процесів у цій сфері [1, 15].

У значній кількості зарубіжних країн, зокрема, і країн Європейського Союзу, адміністративно-деліктне законодавство фактично відсутнє, що, у свою чергу, зумовлює відсутність поділу протиправних діянь на правопорушення та злочини. У зв'язку із цим, в переважній більшості країн романо-германської правової сім'ї неповага до суду кваліфікується як злочин проти правосуддя, за який передбачена кримінальна відповідальність [2, 145].

У законодавствах майже всіх країн світу закріплені положення щодо забезпечення правосуддя від проявів неповаги або образи по відношенню до суду. Визначення форм такої неповаги у будь-якому випадку має своє значення і охоплює великий спектр дій та вчинків як учасників процесу, так і сторонніх осіб, які заважають відправленню правосуддя в цілому.

На думку К.Н. Харисова, неповагу до суду слід розцінювати комплексно, а не лише як завуальовану форму втручання в його діяльність по відправленню правосуддя [3, 24].

Наприклад, в Кримінальному кодексі Бельгії передбачена самостійна глава під назвою „Про образи та акти насилля по відношенню до міністрів, членів законодавчих палат, представників влади, збройних сил” [4]. Відповідно до статті 275 зазначеного нормативно-правового акту кримінальній відповідальності підлягає особа, яка своїми діями, словами, рухами або погрозами образить члена Законодавчих палат під час виконання останнім своїх повноважень, міністра, члена Арбітражного суду або посадовця адміністративних органів, або члена судової установи, або офіцера Збройних сил у зв'язку із виконанням посадових обов'язків.

При цьому зазначено, що якщо неповага виявлена під час засідання однієї з Законодавчих палат, суду або трибуналу, відповідальність посилюється.

Санкція статті передбачає тюремне ув'язнення від восьми днів до двох місяців, або штрафом, або лише одним із цих покарань. Тим же покаранням підлягають особи, які за певних умов образять вербально виконавця службових функцій, суб'єкта владних повноважень або представника збройних сил [4].

Варто зазначити, що в кримінальних законодавствах й інших країн континентальної системи права містяться правові норми, які передбачають кримінальну відповідальність за неповагу до суду.

Зокрема, Кримінальним кодексом Франції в §1 Розділу III «Про посягання на повагу, яку належить виказувати правосуддю» регламентована стаття, яка передбачає кримінальну відповідальність за неповагу до суду.

Так, згідно з частиною 1 статті 434-24 Кримінального кодексу Франції образа словами, жестами чи погрозами, не відданими гласності текстами або зображеннями будь-якого роду або шляхом відправлення будь-яких предметів, адресованих магістрату, присяжному засідателю або іншій особі, яка засідає в судовій установі та виконує посадові обов'язки, або у зв'язку з їх виконанням, і спрямована на заподіяння шкоди його гідності або повазі, карається одним роком тюремного ув'язнення і штрафом у розмірі 1 5244 євро.

За приписами частини 2 статті 434-24 Кримінального кодексу Франції, якщо образа здійснена під час судового засідання будь-якого суду, трибуналу або іншого судового органу, відповідальність посилюється до двох років тюремного ув'язнення, та, відповідно, карається штрафом у розмірі 30 489,74 євро [5].

Окреме зацікавлення викликають положення §90Б Кримінального кодексу Федеративної Республіки Німеччини. В ньому, зокрема, зазначено, що якщо будь-яка особа публічно або шляхом розповсюдження письмових матеріалів (§11, абз.3) ображає законодавчий орган країни, уряд або Конституційний Суд Федерації, або її землі, або одного із їх членів в їх якості таким чином, що це загрожує авторитету держави, і при цьому умисно виступає проти цілісності Федеративної Республіки Німеччини або проти її конституційних основ, карається позбавленням волі на строк від трьох місяців до п'яти років.

Дана норма законодавства кореспондується із положеннями абзацу 3 §194 Кримінального кодексу Федеративної Республіки Німеччини, відповідно до якого образа посадової особи, особи, спеціально уповноваженої на виконання публічних обов'язків або військовослужбовця бундесверу під час виконання своєї служби або у зв'язку зі службою переслідується законом [6].

У Кримінальному кодексі Голландії (Нідерландів) міститься Розділ VIII, який регламентує відповідальність за злочини проти державної влади.

Так, статтею 184 Кримінального кодексу Голландії (Нідерландів) передбачено, що особа, яка умисно не виконує виданий наказ або законну вимогу публічного службовця, якому доручено здійснювати контроль, або публічного службовця, якому доручено розкриття або розслідування кримінальних злочинів, а також особа, яка умисно заважає, перешкоджає або розлаштовує дії, вжиті таким публічним службовцем, з метою забезпечення законної вимоги, підлягає тюремному ув'язненню на строк до трьох місяців або карається штрафом другої категорії [7].

Варто зазначити, що кримінальна відповідальність за неповагу до суду також передбачена кримінальним законодавством Іспанії. Зокрема, за приписами статті 504 Кримінального кодексу Іспанії відповідальності підлягає особа, яка вчинить наклеп, образить або буде загрозувати Уряду Нації, Генеральній Раді судової влади, Конституційному Суду, Раді Міністрів, вищому органу судової влади автономії. Санкція зазначеної статті передбачає штраф на суму від дванадцяти до вісімнадцяти місячних заробітних плат [8].

На наш погляд, також доцільно приділити увагу механізму захисту від протиправних діянь правосуддя, передбаченого кримінальним законодавством Швеції.

Варто зазначити, що в Кримінальному кодексі Швеції відсутні терміни „неповага”, „зневага”, що, в свою чергу, зумовлює і відсутність відповідного діяння як кримінально караного. Натомість, законодавцем закріплений термін „дифамація”.

Під дифамацією (лат. *diffamatio* – обмова, ганьблення) слід розуміти публічне поширення дійсних або вигаданих відомостей, які принижують честь, гідність і ділову репутацію громадянина чи організації, зганьблення у пресі з метою вплинути на виконання ними своїх обов'язків [9].

Відтак, згідно зі статтею 5 частини 2 глави 5 Кримінального кодексу Швеції державний обвинувач може переслідувати в кримінальному порядку:

- дифамацію та тяжку дифамацію;
- образливу поведінку по відношенню до особи, яка здійснює або у зв'язку із здійсненням нею посадових обов'язків;
- образливу поведінку по відношенню до особи з мотивів раси, кольору шкіри, національного або етнічного походження, релігійних переконань тощо;
- образлива поведінка по відношенню до особи з мотивів його гомосексуальних нахилів.

Санкція статті 1 частини 2 глави 5 Кримінального кодексу Швеції за вказані протиправні діяння передбачає штраф без зазначення його розміру [10].

На наш погляд, у контексті дослідження даної сфери правовідносин доцільно звернути увагу на практику Європейського суду з прав людини щодо питань відповідальності за неповагу до суду.

Наприклад, у справі „Вайн продактс лтд.” проти Грін 1966 року суддя Баклі сформулював норму про неповагу до суду наступним чином: „...поява коментарів про поточну стадію судового процесу в будь-якій формі, здатних перешкодити справедливому розгляду справи, яке з'явиться з боку будь-якої газети, буде розцінюватись не інакше як неповага до суду....”.

З позиції Європейського суду з прав людини відбутися таке може по-різному. Може статися так, що коментар завдасть у той чи інший спосіб тиск на одну із сторін по даній справі, зокрема:

- перешкодить стороні вести судовий процес;
- спонукатиме її погодитися на мирову угоду на умовах, які в інших обставинах вона не стала б розглядати,
- вплине якимось іншим чином на ведення справи, де вона повинна бути вільна у виборі засобів обвинувачення і захисту, користуючись при цьому порадами, але не піддаючись тиску.

З огляду на викладене, беручи до уваги правову позицію Європейського суду з прав людини, висловлену у справі „Вайн продактс лтд.” проти Грін 1966 року, будь-яке коментування судового процесу до його завершення можна розцінювати як неповагу до суду [11].

У контексті дослідження позитивного зарубіжного досвіду нормативного врегулювання в сфері відправлення правосуддя серед країн романо-германської правової сім'ї, враховуючи географічне розташування України, вважаємо за доцільне розглянути ключові особливості регламентації кримінальної відповідальності за неповагу до суду як злочину проти правосуддя за кримінальними законодавствами країн Співдружності Незалежних Держав (далі – СНД).

СНД була створена 8 грудня 1991 року як господарський, політичний та економічний союз Білорусі, Росії та України. 21 грудня на умовах Алма-Атинської угоди приєднались ще вісім колишніх республік СРСР (Азербайджан, Вірменія, Казахстан, Киргизстан, Молдова, Таджикистан, Туркменістан та Узбекистан. Згодом Туркменістан та Грузія вийшли зі складу СНД. На сьогоднішній день до складу СНД входять дев'ять країн-учасниць, в яких за неповагу до суду передбачена, переважно, кримінальна відповідальність.

Одним із основоположних засобів нормативно-правової уніфікації правотворчості в країнах СНД є правове моделювання, центральне місце в якому посідає модельний правовий акт. Досліджуючи особливості уніфікації правових норм, Ю. Тихомиров визначає його як законодавчий акт рекомендаційного характеру, який містить типові норми і дає нормативну орієнтацію для законодавства [12, 97-98].

Розвиток модельного законодавства в рамках країн СНД безпосередньо пов'язаний з діяльністю Міжпарламентської асамблеї СНД. Найбільше значення в діяльності Міжпарламентської асамблеї СНД мають питання, пов'язані із зближенням та гармонізацією нормативно-правових актів країн СНД на підставі модельних законів і рекомендацій.

Найбільш значним для розвитку кримінального права нормативним актом є Модельний кримінальний кодекс для держав – учасниць СНД, прийнятий 17 лютого 1996 р. Міжпарламентською Асамблеєю держав-учасниць СНД. Даний Модельний кодекс статтею 333 визначає неповагу до суду як кримінально каране діяння.

Оцінюючи правову значущість Модельного кримінального кодексу для держав – учасниць СНД, варто зазначити, що хоча він і не має прямої дії, проте його положення широко і доволі активно використовувались законодавцем держав – учасниць СНД.

Так, за змістом частини 1 статті 289 Кримінального кодексу Азербайджану під неповагою до суду слід розуміти дії, що виразились в образі учасників судового процесу. Санкція зазначеної статті передбачає покарання у вигляді штрафу в розмірі до трьохсот манатів (272 євро) або громадськими роботами на строк від ста шістдесяти до двохсот годин, або позбавленням волі на строк до шести місяців.

Згідно з частиною 2 статті 289 Кримінального кодексу Республіки Азербайджан ті самі дії, вчинені по відношенню до судді або присяжних засідателів, караються штрафом в розмірі від трьохсот до п'ятисот манатів (від 272 до 453 євро), або виправними роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на строк до шести місяців [13].

У свою чергу, Кримінальним кодексом Республіки Білорусь регламентована стаття 391 „Образ судді або народного засідателя”. Так, за образу судді або народного засідателя у зв'язку з відправленням ними правосуддя санкція зазначеної статті передбачає штраф, або виправні роботи на строк до двох років, або арешт на строк від трьох до шести місяців, або обмеження волі на строк до трьох років [14].

Кримінальний кодекс Республіки Вірменія в Главі 31 „Злочини проти правосуддя” одним із таких злочинів визначає неповагу до суду.

Відповідно до частини 1 статті 343 зазначеного нормативно-правового акту неповага до суду, яка виразилась в образі учасників судового процесу, карається штрафом у розмірі від стократного до трьохсоткратного розміру мінімальної заробітної плати або арештом на строк від одного до двох місяців.

Згідно з частиною 2 статті 343 Кримінального кодексу Республіки Вірменія ті самі дії, що виразились в образі судді у зв'язку із здійсненням ним посадових повноважень, караються штрафом у розмірі від двохсоткратного до п'ятисоткратного розміру мінімальної заробітної плати, або виправними роботами на строк від одного до двох років, або арештом на строк від двох до трьох місяців [15].

Необхідно зазначити, що питанню забезпечення незалежності суду в Республіці Казахстан також приділяється належна увага. Законодавець надав суддям Республіки Казахстан повноваження і гарантії по забезпеченню їх незалежності, зокрема, поняття „втручання в судову діяльність” та „неповага до суду” визначив як кримінально карані діяння.

За приписами частини 1 статті 342 Кримінального кодексу Республіки Казахстан під неповагою до суду слід розуміти дії, що виразились в образі учасників судового процесу. Санкція зазначеної статті передбачає покарання у вигляді штрафу в розмірі від ста до двохсот місячних розрахункових показників, або притягнення до громадських робіт на строк від ста вісімдесяти до двохсот сорока годин, або обмеження волі на строк до одного року.

Відповідно до частини 2 статті 342 Кримінального кодексу Республіки Казахстан ті самі дії, що виразились в образі судді та/або присяжного засідателя, караються штрафом у розмірі від двохсот до п'ятисот місячних розрахункових показників або виправними роботами на строк від одного року до двох років, або обмеженням волі на строк до двох років [16].

Кримінальний кодекс Республіки Киргизстан, як і кримінальні кодекси попередньо досліджуваних країн, визначає неповагу до суду як злочин проти правосуддя.

Згідно частини 1 статті 321 Кримінального кодексу Республіки Киргизстан неповага до суду, що виразилась в образі учасників судового процесу, карається штрафом у розмірі від ста до двохсот розрахункових показників або виправними роботами на строк до одного року.

Ті самі дії, що виразились в образі судді або засідателя, який бере участь у відправленні правосуддя, караються штрафом у розмірі від двохсот до п'ятисот розрахункових показників або виправними роботами на строк до двох років [17].

Неповага до суду як злочин проти правосуддя регламентований також кримінальним законодавством Таджикистану. Так, згідно зі статтею 355 Кримінального кодексу Таджикистану неповага до суду, що виразилась в образі учасників судового процесу, карається обов'язковими роботами на строк від ста вісімдесяти до двохсот сорока або штрафом у розмірі до п'ятисот показників для розрахунків.

За приписами частини 2 статті 355 зазначеного нормативно-правового акту образа судді, засідателя або іншої особи, яка бере участь у відправленні правосуддя, карається виправними роботами на строк до двох років або позбавленням волі на той самий строк [18].

Достатньо суворою є юридична відповідальність за неповагу до суду в Російській Федерації. За змістом статті 297 Кримінального кодексу Російської Федерації під неповагою до суду слід розуміти дії, які проявляються в образі учасників судового розгляду, тобто осіб, які беруть участь у кримінальному процесі.

До таких осіб відносяться учасники як з боку обвинувачення (прокурор, слідчий, керівник слідчого органу, співробітник органів дізнання, потерпілий, приватний обвинувач, цивільний позивач, представник потерпілого, цивільного позивача та приватного обвинувача), так і з боку захисту (підсудний, захисник, цивільний відповідач, представник цивільного відповідача) або іншої особи, яка бере участь у здійсненні правосуддя.

Санкція частини 2 статті 297 Кримінального кодексу Російської Федерації передбачає покарання у вигляді штрафу в розмірі до двохсот тисяч рублів або в розмірі заробітної плати або іншого доходу засудженого за період до вісімнадцяти місяців, або виправні роботи на строк від одного року до двох років, або арештом на строк від чотирьох до шести місяців [19].

Таким чином, серед країн-учасниць СНД лише в Молдові, Узбекистані та Україні законодавець визначає неповагу до суду не як злочин, а як адміністративне правопорушення.

Проаналізувавши законодавства Бельгії, Голландії (Нідерландів), Іспанії, Федеративної Республіки Німеччини, Франції, Швеції, а також країн-учасниць СНД в сфері кримінально-правової протидії неповазі до суду, можна зробити висновок, що ефективного захисту честі, гідності та ділової репутації суду, учасників процесу перелічені держави досягли, зокрема, шляхом кримінально-правової регламентації зазначеного діяння.

Виходячи із системного аналізу положень кримінального законодавства країн романо-германської правової сім'ї в сфері кримінально-правової протидії неповазі до суду, можна дійти висновку, що зарубіжний досвід юридичної відповідальності за зазначене протиправне діяння постійно оновлюється та збагачується, що зумовлює актуальність та перспективність дослідження даної тематики, враховуючи намагання України гармонізувати національне законодавство із світовими та європейськими стандартами у сфері дотримання прав і свобод людини та громадянина.

Порівняльне дослідження зарубіжного досвіду у сфері юридичної відповідальності за прояв неповаги до суду в країнах романо-германської правової сім'ї, в тому числі і країнах-учасницях СНД, дозволило зробити висновок про те, що у переважній більшості досліджуваних країн встановлена кримінальна відповідальність за неповагу до суду.

Натомість, авторитет суду в сучасному українському суспільстві нагально потребує цілеспрямованого зміцнення. На наш погляд, більш дієвим буде запровадження окремої статті в Кримінальному кодексі України, яка б передбачала відповідальність за прояв неповаги до суду, оскільки кримінальне законодавство України не приділяє охороні честі та гідності суду того належного значення, яке витікає із його конституційного статусу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Спиридонов А.П. Уголовное право Российской Федерации и правовая глобализация : влияние и соотношение : дис. на соискание ученой степени д-ра юрид. наук : спец. 12.00.08 / А.П. Спиридонов. – СПб., 2006. – 419 с.
2. Адміністративне деліктне законодавство : Зарубіжний досвід та пропозиції реформування в Україні / автор-упорядник О.А. Банчук. – К. : Книги для бізнесу, 2007. – 912 с.
3. Харисов К.Н. Ответственность за преступное вмешательство в деятельность лиц, осуществляющих правосудие и уголовное преследование : проблемы теории и законотворчества : автореф. дисс. на соискание ученой степени кандидата юридических наук : 12.00.08 – „Уголовное право и криминология” / К. Н. Харисов ; Казанский гос. ун-т им. В.И. Ульянова-Ленина. – Казань, 2004. – 26 с.
4. Кримінальний кодекс Бельгії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ugolovnykodeks.ru>.
5. Кримінальний кодекс Франції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.constitutions.ru/archives/585>.
6. Кримінальний кодекс Федеративної Республіки Німеччина [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://constitutions.ru/archives>.
7. Кримінальний кодекс Голландії (Нідерландів) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.twirpx.com>.
8. Кримінальний кодекс Іспанії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.artlibrary2007.narod.ru>.
9. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю.С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. – К. : „Укр. Енцикл”, 1998. – Т. 1 : А-Г. – 672 с.
10. Кримінальний кодекс Швеції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.constitutions.ru/archives/5705>.
11. Европейский суд по правам человека : Избранные решения : в 2 т. – М. : НОРМА, 2000. – Т. 1. – 502 с.
12. Тихомиров Ю.А. Курс сравнительного правоведения / Ю.А. Тихомиров. – М. : НОРМА, 1996. – 432 с.
13. Кримінальний кодекс Республіки Азербайджан [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vn.taxes.gov.az>.
14. Кримінальний кодекс Республіки Білорусь [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mvd.gov.by>.
15. Кримінальний кодекс Республіки Вірменія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.parliament.am>.
16. Кримінальний кодекс Республіки Казахстан [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.kz>.
17. Кримінальний кодекс Республіки Киргизстан [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.online.adviser.kg>.
18. Кримінальний кодекс Республіки Таджикистан [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.crime.vl.ru>.
19. Кримінальний кодекс Російської Федерації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ug-kodeks.ru>.